

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 417. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357059056/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Indtryk paa ham. I den Tro at finde en Guldgrube af Latterligheder havde han slaaet op i Jacob Böhmes *Morgenrøde* og var fra en Spotter bleven en begejstret Lærling. Endelig havde han lige da truffet sammen med Novalis og stod under hans Indfyldelse.

Gennemgaar man imidlertid *Genoveva* kritisk, finder man snart, hvad Tieck ogsaa tilstaar, at Religionen heri, den Fromhedens Stemning, der skulde afgive den kunstneriske Enhed, ikke er Andet end den romantiske Længsel efter Religion. Netop dette var ogsaa Solgers Dom derom. Denne Længsel har sat sig talrige Vidnesbyrd i Stykket. Den gamle, troende Tid, der oprulles for os, sukker, ganske som Tiecks egen, efter en anden ældre, langt mere troende; ogsaa dens Religion er kun Længsel efter Religion. Golo siger om den gamle Ridder Wolf, der for ham betegner den gode, gamle Tid: «Hvor kunde jeg ville spotte dit barlige Gemyt!» *Genoveva* skuer tilbage mod Fortiden; som Tieck selv tilbringer hun alle sine Dage med Læsning i de gamle Legender; ja hun siger endog ægte romantisk:

Ej Andagt er det, der saa stærkt mig driver,
langt mere Attraa til de gamle Tider,
og dybt jeg røres, naar jeg tænker paa,
hvor lidt vi hine Troens Helte ligner.

Den mandlige Hovedperson i dette Stykke, den grædefærdigt klynkende Kæltring Golo, er William Lovell om igen, der ikke er blevet mere indtagende ved at oppudses til dramatisk Figur i en middelalderlig Tragedie.

Octavianus, som i sin allegoriske Manér er stærkt paavirket af *Heinrich v. Ofterdingen*, er om muligt endnu mere form- og sammenhængsløst end *Genoveva*. Stykket kan nærmest betragtes som et storartet Prøvekort over alle mulige nord- og sydeuropæiske Versemaal og er i Virkeligheden kun en trættende Række af omhyggeligt udpenslede Naturindtryk og Naturstemninger.

I indledningen til *Phantus* har Tieck selv skildret, hvorledes alle bestemte Indtryk af Omverdenen for ham flyder sammen i mystisk Naturforgudelse:

Det, som jeg holdt for Grotte og Fjæld
og Skov og Eng og Bakkeheld,
det var et eneste mægtigt Hoved,
af Lov for Haar og Skæg omskovet.

Stille smilte han, naar hans Smaa
 lykkeligt legende han saa.
 Han vinked og anelsesfuld en Brusen
 strømmed i Skovens hellige Susen.
 Da faldt jeg ned paa mine Knæ,
 skælved af Angst som et Espetræ
 og sagde til den Lille; Mig lær,
 hvad det Store er, som jeg skuer der.
 Den Lille sagde: Dig griber Gru,
 da uden Varsel du ser ham nu.
 Det er vor Fader, der Skræk dig volder
 hans Navn er Pan, Alts Opretholder

Men hvad der saaledes gælder om Skov og Bjerg hos Tieck, det gælder ligesaa fuldt om Menneskelivet. Ogsaa i Skildringen af det drukner han al Bestemthed og Karakter i Naturmystikens farvede Bølger. Denne hemmelighedsfulde Naturforgudelse i Skuespillet forbereder det romantiske Dramas kristeligt-mystiske Præg

Som Dramatikere kommer Arnim og Brentano næsten ikke i Betragtning. Den sidste fremtræder i sit gale Lystspil *Ponce de Leon*, hvis Samtaler bevæger sig i trættende Ordspilsvittigheder, som en Elev af Shakespeare, der kun har tilegnet sig det Skitnede i Mesterens Ungdomsstil, i hans store romantiske Drama *Prags Grundlæggelse* erstatter Trolddomskunster og Mirakler, Syner og Spaadomme, magisk virkende Ringe og Forbandelser virkelige Mennesker og virkelig Handling. Forunderlige Anelser og aldrig fejllende Fjernsynthed bestemmer Begivenhedernes Gang.

Der findes i den Maade, paa hvilken den slaviske Oldtid her er romantisk dramatiseret af Brentano, en Art Overensstemmelse med Behandlingsmaaden af lignende Stoffer hos den polske Romantiker Slowacki (i *Lilla Weneda* f. Eks.). Brentano har som Slowacki forstaaet ud fra enkelte raa Gudesagn og Overleveringer at forme et Billede af det slaviske Hedenskab, som er udkastet mod en vis Synsevne. De romantiske Digtere havde jo i alle Lande skarpere Sans for religiøs Mystik end for dramatisk Sandhed og Virkning. Det hedder sig endogsaa, at dette Skuespil af Brentano har paavirket Brødrene Grimm's samtidige mytologiske Studier.

Arnim's store «Sørgespil i to Lystspil», som han selv betegner det, med Titlen *Halle og Jerusalem*, i hvilket Sagnet om den evige Jøde og Historien om Cardenio og Celinde er sammen-